

N:o 15.

Ank. till Riksd. kansli den 10 febr. 1890 kl. 3 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upphörande af den inom Kalmar stift utgående så kallade allhelgonahjelpen. (I. A.)

Under åberopande af bilagdt statsrådsprotokoll öfver finansärenden den 20 december 1889, har Kongl. Maj:t i en samma dag aflåten, till statsutskottets förberedande handläggning öfverlemnad proposition (n:o 11) föreslagit Riksdagen att besluta, att den afgift, som under namn af allhelgonahjelp utginge af hvarje skattlagdt matlag inom Kalmar stift, ej vidare skulle utgöras.

Utaf ofvan omförmälda statsrådsprotokoll inhemtas, bland annat, att enligt den utredning, som komiterade för hospitalsväsendets förändrade organisation meddelat i sitt den 31 december 1870 afgifna betänkande, den från församlingarna inom Kalmar stift sedan äldre tider utgångna särskilda afgift, eller den så kallade allhelgonahjelpen, antagligen förefunnits redan under katolska tiden. Benämningen härledde sig derifrån, att församlingarnas medlemmar allhelgonadag eller vid den tiden gifvit frivilliga gåfvor dels i spanmål, dels i andra persedlar och dels i penningar till de fattiga. Detta sammanskott fördelades i tre delar, en till fattiga studenter under benämning af territorialstipendium, en till hospitalet i Kalmar och en till socknens fattige. Allhelgonahjelpen utgick

emellertid olika inom de särskilda församlingarna, i det de flesta erlade den med $\frac{1}{4}$ skäppa säd eller 4 öre, andra deremot med 8 öre och några med 1 öre, allt silfvermynt, af hvarje matlag. Uti skrifvelse till Kongl. Maj:t den 3 augusti 1773 hade herrar serafimerriddare därför hemställt, att, som de flesta församlingar erlagt 4 öre silfvermynt af matlag i stället för $\frac{1}{4}$ skäppa säd, Kongl. Maj:t täcktes förordna, att äfven de öfriga borde utgöra en lika afgift. I anledning häraf hade Kongl. Maj:t uti bref den 17 maj 1774 funnit det vara ostridigt, att allhelgonahjelpen af samtliga församlingar i Kalmar stift dittills bort och framgent borde utgöras, men hvad angick det belopp, som hvarje församling skulle erlägga, hade Kongl. Maj:t anbefalt konsistorium att, till någorlunda jemlikhets vinnande församlingarna emellan, höra dem samtliga, hvad viss årlig afgift hvardera till ett så kristligt behof sig för framtiden åtaga ville och af hvad anledning en del af dem i senare tiden kunnat sig denna skyldighet undandraga. Sedan konsistorium till åtlydnad af denna föreskrift anmält, att de församlingar, som tillförene vägrat utgöra förenämnda afgift, dåmera, efter det berörda kongl. bref blifvit i stiftet kungjordt, tillika med de öfriga ingått derpå att denna allhelgonahjelp utgöra i så måtto, att de i stället för $\frac{1}{4}$ skäppa säd åtagit sig att årligen vid allhelgonatiden betala 4 öre silfvermynt af hvarje skattlagdt matlag, ehvad de på hemmantalet vore flera eller färre, hade Kongl. Maj:t uti bref den 23 mars 1776 gillat berörda församlingarnas i Kalmar stift ingångna beviljande att i stället för $\frac{1}{4}$ skäppa säd årligen utgöra 4 öre silfvermynt af hvarje skattlagdt matlag till allhelgonahjelpens utgörande, hvilket belopp efter myntevaluationen utginge med 1 skilling banko eller 3 öre riksmünt.

Nu hade emellertid domkapitlet i Kalmar i skrifvelse till Kongl. Maj:t den 25 januari 1888 anført, att stiftets presterskap, som uppbure allhelgonahjelpen, redovisade två tredjedelar deraf till domkapitlet, som af den ena tredjedelen utdelade tre stipendier årligen åt studerande från stiftet vid någotdera af rikets universitet, hvaremot den andra tredjedelen, eller den tillförene Kalmar före detta hospital tillkommande andelen, af domkapitlet för länets allmänna sjukvårdsanstalter levererats till landtränteriet i sammanhang med de kollektmedel, som presterskapet dittills uppburit och domkapitlet jemlikt gällande instruktion för direktionerna för länens lasarett och kurhus haft att för samma anstalter redovisa.

Då kollektur numera upphört att i kyrkorna upptagas till förmån för lasarett och kurhus, ansåge sig domkapitlet sakna föreskrift, huru med ifrågavarande, Kalmar före detta hospital tillkommande tredjedel af

allhelgonahjelpen skulle förfaras; och domkapitlet hade för den skull anhållit om sådan föreskrift, i hvilket afseende domkapitlet hemställt, huruvida icke samma tredjedel af allhelgonahjelpen, uppgående till omkring 80 kronor årligen, kunde få sammanslås med den åt medellöse studerande anslagna andelen och gemensamt med denna få användas till tre så kallade kollektanstipendier.

Öfver denna domkapitlets framställning hade utlåtanden afgifvits af Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Kalmar län, som dervid tillika öfverlemnade inhemtade yttranden från flertalet af församlingarna inom den del af länet, som i ecklesiastikt afseende tillhörde Kalmar stift, samt af kammarkollegium och af statskontoret.

Af de hörda församlingarna hade tjugufem icke haft något att invända mot domkapitlets framställning angående förändrad disposition af den Kalmar hospital fordom anvisade andelen af allhelgonahjelpen, en af dessa församlingar likväl med det tillägg, att afgiften hellre borde försvinna. Sex församlingar hade bestämdt uttalat såsom sin åsigt, att allhelgonahjelpen borde afskaffas, en del under bestridande att laglig skyldighet för dem att utgöra hjälpen förefunnnes.

Dessutom hade två församlingar uppgifvit, att allhelgonahjelpen sedan flera år tillbaka upphört att inom dessa församlingar erläggas.

Kammarkollegium, med hvilket statskontoret instämt, hade hemställt, huruvida icke Kongl. Maj:t täcktes pröfva skäligt vidtagna sådan åtgärd, att allhelgonahjelpen helt och hållet komme att upphöra.

Vid ärendets föredragning inför Kongl. Maj:t hade statsrådet och chefen för finansdepartementet, hvad allhelgonahjelpen i dess helhet beträffade, anfört, att han icke kunde annat än med de hörda myndigheterna instämma deruti, att denna, endast af invånarne i en särskild landsort utgående skatt icke öfverensstämde med numera antagna beskattningsgrunder. De samhällsändamål, fattigvård och sjukvård, för hvikas främjande skatten, till två tredjedelar af sitt belopp, i äldre tider blifvit ålagd, tillgodosåges numera i helt annan ordning än vid tiden för skattens tillkomst, och det tredje med skatten åsyftade målet, eller understöd till fattiga studerande från orten, vore icke af beskaffenhet att enligt nutida åskådningssätt böra befordras genom obligatoriskt utkrädda skattebidrag. Vid sådant förhållande syntes invånarne i den nu ifrågavarande landsdelen ega grundade anspråk att för framtiden varda fritagna från utgörandet af allhelgonahjelpen, och ansåge han sig därför böra förorda, att framställning i sådant syfte till Riksdagen aflätes.

På grund af hvad sålunda förekommit och i öfrigt i den kongl. propositionen blifvit upplyst, anser utskottet, att ifrågavarande, ursprung-

ligen frivilligt åtagna afgift, som icke eger sin motsvarighet inom någon annan del af landet och icke är grundad på gällande allmänna författningar, skäligen bör upphöra, hvadan utskottet hemställer,

att Riksdagen, med bifall till hvad Kongl. Maj:t föreslagit, måtte besluta, att den afgift, som under namn af allhelgonahjelp utgår af hvarje skattlagdt matlag inom Kalmar stift, ej vidare skall utgöras.

Stockholm den 10 februari 1890.

På statsutskottets vägnar:

GUSTAF SPARRE.
